

የኢትዮጵያ እናቶች ሠቆቃ በእሙሃይ በላይነሽ ቦካን ምሳሌነት ከሐረገወይን ስለሺ

ደምጸ እገሪሁ ለዝናም፤
ሶ ዘይዘንም ዝናም፤
ጸገዩ ወይን ወፈረዩ ሮማን።
ሠናይት ሰላማዊት እንተ ናፈቅራ በጽድቅ፤
ገሪማ ግሩም ገረምከኒ ብጹዕ አባ ገሪማ፤
ተጎናጸፍ ሠናይ የመልአክ አስኬማ፤

ጸገዩ ወይንዩ የኔ የብቻዬ፤
ልፍታ ላገልድምሽ እስቲ እንደ ሱሪዬ፤
በጀሮዬ ላድርግሽ እንደ ጉትቻዬ፤
ያለሽበት ሀገር ፀሀይ ነው ደመና?
ዝናብ ነው ወይ ደመና፤
አልቅሼ፤ አልቅሼ አይኔ ደም አፈራ፤
አንቺ ጽኂ ጽኂ እኔንም ያጽናኝ፤
ሴራ ቆረጡብን እንዳንገናኝ!
የባህር ቁጠማ፤ የምትመስይው፤
ዘም ዘም አልሽና ጋራውን ዞርሽው፤
እስቲ ጠይቁልኝ ምናለ በሆዲ፤
«እማይ ደህና ሰንብኝ» ሳትለኝ መሄዲ፤
ቅኔ ጸመ ድን እቤትሽ ያለው፤
ማን ሊሠራው ነው?
ማን ሊመረግደው፤
ትተሽ የሄድሽው???
እሙሀይ በላይነሽ ቦካን፤ (ከደብተራው ድረ ገጽ ላይ የተወሰደ)

ምናልባት የጸገዩ ወይን ገብረ መድኅንን ታሪክ በሕይወት ከሚያውቁት ሰዎች፤ ካለፈው ሥራዎቹ በመነሳት፤ የማናውቀው ሁሉ ምን ዓይነት ሰው እንደነበረና ሀገራችን ኢትዮጵያም እንደርሱ ያሉ ብርቅ የሆኑ ልጆችን በጀብደኝነት በተነሱ አምባገነኖች ምክንያት በመነጠቅ እየደረሰባት ያለውን በደል መገመት አያቅተንም። ከዚህ ሁሉ ጀርባ ያለ ታሪክ ብዙ ቦታ ያልሰጠው ነገር ግን ከፍተኛ የኅብረተሰብ ጉዳት በሀገራችንና በህዝቧ ላይ የማይሻር ጠባሳ ትቶ ያለፈ መሆኑን ይኸ ከላይ የተጻፈውን የእንጉርጉሮ ግጥም ሰናነብ በግልጽ የምንረዳው ነው። ምክንያቱም እንደ ጸገዩ ወይን ያለ በሄደበት፤ በተሰ ለፈበት ቦታ ሁሉ በዕድሜ በሚበልጡት እንኳ፤ በሥራው፤ በምግባሩ «አንቱ» የሚባል ብሩህ አዕምሮ ያለው ድንቅ ዜጋ የአንድ መልካም ዛፍ ፍሬ መሆኑን ነው። ጸገዩ ወይን የተገኘው መልካም ዛፍ ከሆኑት ከእሙሃይ በላይነሽ እና ከአለቃ/መምህር ገብረ መድኅን ነው(ትክክለኛ የማዕረግ ሰማቸውን ባለማወቁ ይቅርታ አጠይቃለሁ፤ ነገር ግን የቅኔ መምህር እንደነበሩ ስለተረዳሁ ወደፊት ስለሥራዎቻቸው ለመጻፍ እሞክራለሁ)።

ለዛሬው ግን ትኩረታችን ከላይ ለታሪክ መፋረጃነት በተተወው በዚህ አጭር ግጥም ላይ ይሁን።

ለልጃቸው ያላቸው ፍቅር፤ ምንም እንኳን እናት ለልጇ ያላት ፍቅር ተፈጥሮአዊ ግዴታ ቢሆንም እሙሃይ በላይነሽ የልጃቸው የጸገዩ ወይን ፍቅር ምን ያህል ጥልቅ እንደሆነ ብዙ እናቶች በተለይ በሀዘንና፤ በታመቀ የናፍቆት ሰቀቀን ያሉ ሰዎች ሊገልጹት በማይችሉት መንገድ ነግረውናል። እኚህ ደግ፤ ርህራሄ እናት እንደ ብርቅ የሚያዩትን በሥነ ምግባር፤ በሃይማኖት፤ በጥበብና፤ በዕውቀት እንጸው ያሳደጉትን ልጃቸውን ናፍቆት እንጀትን በሰለት በሚበጣጥስ፤ ምሥጢሩ ጥልቅ በሆነ ሕዝባዊ ቅኔ/ሙሾ፤ እንጉርጉሮ መልክ ሕመማቸውን አካፍለውን ሄደዋል። ከመልካም ዛፍ መልካም ፍሬ ይገኛል እንዲሁ ሎ፤ የጸገዩ ወይንን(ደብተራውን) ሥራዎች የምናደንቅ ሁሉ አሁን ምንጩን ተረድተናል ማለት ነው። እንዲህ ይላሉ፤

ጸገዩ ወይንዩ የኔ የብቻዬ፤
ልፍታ ላገልጽሞሽ እስቲ እንደ ሱሪዬ፤
በጀሮዬ ላድርግሽ እንደ ጉትቻዬ።

ወደ መደምደሚያው ላይም የእናትና የልጅን ልዩ የሆነ ፍቅር «እማይ»እያለ ልጃቸው ይጠራቸው እንደነበር እንዲህ ብለው ነግረውናል።

እስቲ ጠይቁልኝ ምናለ በሆዲ፤
«እማይ ደህና ሰንብች» ሳትለኝ መሄዲ፤

የሚደነቀው ትዕግስትና ሃይማኖታቸው፤

ምንም እንኳን በጉጉት ልጄ እያሉ ቢጠብቁም በአጻጻ ሥጋ ለመተያየት ያላቸው ዕድል ጠባብ እንደሆነ፤ ልጃቸውም የገባባት ወጥመድ ጥልቅነት በመረዳት ውብ በሆነ ቃል እንዲህ ብለዋል፤ በተጨማሪም በዚህ ስንኝ ውስጥ የልጃቸውን ዓላማ እንደሚደግፉና የግል ናፍቆታቸውን ሁሉን ለሚቸል አምላክ አሳልፈው በመስጠት እንዲህ ብለዋል፤

እንቺ ጽኚ ጽኚ እኔንም ያጽናኝ፤
ሜራ ቆረጡብን እንዳንገናኝ!

የቅኔ እና የምሁራን ቤተሰብ ለመሆኑ፤

ጸገዩ ወይን ከአባቱና ከእናቱ የወረሰውን ለዕውቀት ያላቸውን ታላቅ አክብሮት በተግባር አስመስከሮአል። ናስተማሰለኪና ሌሎቹ ሥነ-ግጥሞቹ በተሰቡ በቅኔ እና በመጽሐፈ ምሥጢራት ሙያ የተካነ እንደሆነ በግልጽ የሚያስረዳ ነው፤ ተወዳጅ እናቱም ይኸንን በማረጋገጥ ምስክርነታቸውን ሰጥተዋል። ከሁሉም በላይ በደረሰባቸው ከባድ ሀዘን ምክንያት በተሰቡ የሚወደውን ሙያ እንኳን ይቅር ብሎ ትቶ በሀዘን ጨለማ እንደተዋጠ እጅግ አሳዛኝ በሆነ ስንኝ ገልጸውታል፤ እንዲህ ሲሉ፤

ቅኔ ጸመ ድጓ እቤትሽ ያለው፤
ማን ሊሠራው ነው?
ማን ሊመረግደው፤
ትተሽ የሄድሽው???

የዛሬው ዓላማዬ ይኸንን ግጥም ለማብራራት አይደለም። ባንበቡት ቁጥር አዲስ የሚሆን እንባን የሚያስመጣ ልዩና ገላጭ የሆነ ሕዝባዊ ቅኔ ነውና የኔ መግለጫ አስፈላጊው አይደለም። የዚህ ጽሁፍ ዓላማ እሙሃይ በላይነሽ ያሳለፉትን ዓይነት የሰቆቃ ግዜ የህይወት ፋናቸውን ተነጥቀው፤ በሀዘንና በሰቀቀን የእርግና ዕድሜያቸውን ያሳለፉትን ኢትዮጵያውያን በዓለም ዓቀፍ የሴቶች ቀን እናቶችን ለማሰብ ነው። ለነሱም ያለኝን ልዩ የሆነ አድናቆቴንን ፍጹም አክብሮት ለመግለጽ ነው። በዚህ አጋጣሚም ዲሞክራ

ሲያዊ አስተዳደር ያጣች ሀገራችንና፤ በአምባገነኖች መዳፍ ሥር ያለ ሕዝብ የሚያጣ
 ው በወቅቱ ለትግሉ በግንባር ቆመው የታገሉትን ምርጥ የሀገሪቱን ልጆች ብቻ ሳይሆን
 እንደ እነ አሙሃይ በላይነሽ ያሉ የኅብረተሰቡን ጥሪቶችም ጭምር ነው። አሙሃይ
 በላይነሽም ሆኑ ሌሎች አልፍ አላፍ ወላጆች ወደ ጨለማ ህይወት ባይገቡ ኖሮ፤
 ያላቸውን ዕውቀትና ጥበብ ለልጅና ለልጅ ልጆቻቸው በማስተላለፍ ሀገርንና ወገንን
 የሚጠቅም ሥራ ሠርተው ባለፉ ነበር። ይህንንም አንዱ ትውልድ በሌለው ላይ የመገ
 ንባትና የመታነጽ ዕድል ሀገራችን ኢትዮጵያ አጥታለች ወደፊትም እያጣች ትገኛለች።
 ይህንን የአንድ ኅብረተሰብን መሠረት የሚያነዳው አ-ሰብአዊነት የጎደለው የአገዛዝ
 ሥርዓት እንዲያበቃና በምትኩም ልጇቿን በእኩልነትና በነጻነት የምታስተዳደር ዲሞክ
 ሬሲያዊት ኢትዮጵያን፤ በተለይም በተለይም የሴቶችን ድርብ ድርብርብ፤ ጭቆና አስ
 ቀርታ፤ አስተዳደራዊ፤ ጾታዊ፤ ማኅበራዊ፤ ኢኮኖሚያዊ ነጻነት የምታስከብር አዲሲቷን
 ኢትዮጵያ እንድትመሠረት የሁላችንም ትብብርና አንድነት ያስፈልጋል።
 የወላጆች የሀዘንና የልቅሶ ዘመን ይብቃ። ወላጅ ለሀገሩ የሚያሰብ ልጅ ስለወለደ
 የሚቀጣበት ዘመን ይብቃ።
 የአባቶቻችን አምላክ እግዚአብሔር ኢትዮጵያን ሀገረ ገነት ያድርግልን።
 ዛሬ በሰም ያነሳናቸውን የአሙሃይ በላይነሽ ቦካንን እና የአለቃ/መምህር ገብረመድኅንን
 ዕረፍተ ነፍስ ይስጥልን፤ አሜን!!!

ሰንት ይሆኑ ቁጥራቸው?
 ዛሬ እያሉም እንደሌሉ፤
 ሞተውም አፈር የበላቸው፤
 ኢትዮጵያውያን እናቶች፤ አባቶች፤ ወላጆች፤
 ወልደው አሳድገው፤
 ልጆቻቸው ለግፈኞች፤
 አልፈው ተሰጥተውባቸው፤
 ኑሮአቸው የጨለመ፤
 ተሰፋቸው ተሟጦ፤ የሕልም ዓለም የሆነ ፤
 ብቻቸውን በመንገድ አውርተው፤
 የአነሱነታቸው ፋና ተዳፍኖ፤
 ያለ ሃጢአት ተኮንኖ።
 በመንደርተኛ «እገሌ» እኮ ይባሉ ነበር፤
 የእገሌ አባትና/እናት ነበሩ፤
 እየተባሉ፤
 ከንፈር የተመጠጠላቸው፤
 ደረት በሰውር የተመታላቸው፤
 የልጅ ናፍቆት አናውዘላቸው፤
 በልቅሶ ኑሮን የገፉ፤
 ነገር ዓለሙን ትተው ለትካዜ የተጻፉ፤
 ሰንት ይሆኑ ኢትዮጵያውያን ውድ ወላጆች?
 የአሙሃይ በላይነሽ ቦካን የአለቃ ገብረ መድኅን አይነቶች??
 የእናትነት ሰቆቃ፤
 የአርምሞ ልቅሶ መሪር ሃዘን ልዩ ቋንቋ፤
 የቀን ሰቀቀን፤

የሌት ዋይታ፤
 የእንቅልፍ እጦት፤
 የነፍስ ውክበት፤
 ሀዘን፤ ጉልቆ መሳፍርት የሌለው ጨለማ!
 ትኩሳቱ የሚያቃጥል።
 ከአንጀት ገብቶ፤ ውስጧን አናውጦ፤
 የህልውናዋን ምስሶ ነቅንቆ፤ ንጦ፤
 የእንባዋ ከረጢት ተነድሎ፤
 በጉንጨቿ፤ በአንገቷ፤ በደረቷ፤
 ልጆቿን ባጠባችበት ጡቷ፤
 መሀል፤— ወርዶ— ወርዶ!
 የመኖር ተስፋዋን ያሟጠጠ፤
 የሴትነት ውበቷን የላጠ፤
 በግዑዝ ፎቶ ላይ አፍጥጣ ስትናውዝ፤
 ከቆመች ላትቀመጥ፤
 ከተቀመጠች ላትነሳ፤
 ልቧ በናፍቆት ጅራፍ ተገርፎ፤ ያወጣ ጠባሳ፤
 ለተወዳጅ ልጇ፤
 ርሰተ መቃብር እንኳ የለው፤
 የሕዝብ ልጅ መሆንን መርጦ፤
 ስፍትህ ለእኩልነት ስለታገለ ቆርጦ፤
 የክብር ሞት በዝቶበት
 ልጅህ ጠፍቶ የደረሰበት፤
 ያንችም ኦሮ ፈረሰ፤ ትዳርሽ ተበተነ በመዋተት፤
 እናስ እንዴት አታለቅሺ?
 ዕንባሽ ነጥፎ ደምን አታፈሺ?
 እንግዲህ እንዲህ ልበልሽ እናቴ፤
 ዕንባሽን የራሄል ዕንባ ያድርገው፤
 ፈርዖንን ያራደ፤
 ጽርሃ አርያም ደርሶ፤ ፍርድን ለእስራኤል ልጆች ያሰጠ፤
 እንባሽ ጠብ ያለችበት ምድር ትጩህ፤
 ዝ—ም አ—ት—በ—ል፤
 ቃየል አቤልን በግፍ ሲገድል፤
 ያን ግዜ ደሙ እንደጮኸ፤
 ያንችም ዕንባ ፍርድ ታምጣ፤
 ልጅሽ የታገለለት ያ የነጻነት ቀን ለኢትዮጵያ ሕዝብ እስከትመጣ፤
 ሀረገወይን ስለሺ። የካቲት ፵-፳፻፬።